

E ENJTE DATA 16 MARS 2023

Të nderuar kolegë, Të nderuar qytetarë, Sot Kuvendi po diskuton punën disamujore të një komisioni të përbashkët për ligjin e ri për rolin e Kuvendit në procesin e integritimit. Sikundër e kam theksuar në ditën e parë, u propozua ngritja e një komisioni me idenë që qëllimi real i këtij ligji nuk është plotësimi i tekave apo dëshirave personale të ndonjë individi, por përpjekja për t'i imponuar mazhorancës disa ndryshime, të cilat, në gjykimin tim, vetëm e rrisin rolin e Kuvendit. Unë kam kaq vite në parlament dhe e di se sjellja e kësaj qeverie nuk do të ndryshojë nga një ligj që do të vijë këtu, apo se do t'i japë pak më shumë fuqi parlamentit në procesin e integritimit, por besoj se, si kryetare e këtij komisioni, më takon të përpiqem gjithmonë e më tepër për ta bërë këtë proces më transparent dhe më gjithëpërfshirës. Nevoja për këtë ligj të ri lindi edhe si rezultat i sfidave që has Shqipëria në këtë fazë të re të procesit. Po kështu, ka për synim t'i paraprijë dinamikës së re dhe metodologjisë së re që Komisioni European ka paraqitur për Shqipërinë. Unë besoj se diskutimet e muajve të fundit dhe informimi i mangët në procesin e negociatave, duhet patjetër ta largojnë diskutimin e procesit të integritimit nga kolltukët e karriget e ftohta të qeverisë dhe ta bëjnë këtë një proces gjithëpërfshirës për të gjithë qytetarët. Në të vërtetë unë besoj, ashtu si edhe Partia Demokratike ka dhënë kontributin më të madh në këtë proces, që ky duhet të jetë një proces i parlamentit shqiptar, jo një parlament i qeverisjes. Ndërkohë që flasim, megjithëse ka pasur shumë raportime në procesin e screening, megjithëse ka pasur shumë diskutime nga ana e qeverisë shqiptare, parlamenti shqiptar është lënë në errësirë totale në këtë proces, ashtu si dhe për shumë procese të tjera në fund të ditës.

Më lejoni të përmbledh shkurt disa ndryshime kryesore. Së pari, parlamenti duhet të ketë mundësinë të kontrollojë qeverinë në çështjet e integritimit dhe, nëse është e nevojshme, ta nxisë në përshpejtimin e përmbushjes së detyrimeve. Ky ka qenë një diskutim i vazhdueshëm i këtij parlamenti në 8 vjetët e fundit, ku ne më shumë kemi diskutuar për një datë që nuk arrihet, për një datë që nuk plotësohet se kur do të hapen negociatat, sesa kemi diskutuar për përmbajtjen e këtij procesi. Së dyti, parlamenti duhet të informohet patjetër për pozicionin e vendeve anëtare për secilin nga 35 kapitujt e negociatave, që duhet të kenë një diskutim të gjerë në parlament. Nuk duhet të harrojmë në asnjë moment që ky ligj është ngritur mbi parimin e procesit të integritimit, mbi bazën e meritës, sikundër është përcaktuar qartë në platformën e zgjerimit që vetë Komisioneri ka prezantuar. Së treti, anëtarësimi në Bashkimin European do të ketë një ndikim në jetën e qytetarëve shqiptarë, të cilët besoj se e konsiderojnë këtë si ndryshimin e vetëm dhe transformues për çdo shoqëri dhe për çdo ekonomi, me të drejta shtesë, por edhe me detyrime shtesë. Ndaj, deputetët e zgjedhur dhe parlamenti duhet patjetër të kenë mundësi të diskutojnë dhe të kuptojnë se cilat janë ndryshimet, përfitimet, detyrimet dhe sfidat e anëtarësimit. Deputetët duhet, gjithashtu, të jenë në gjendje t'u shpjegojnë qytetarëve se përse bisedimet e pranimit mund të mos përfundojnë me kapituj të caktuar dhe kush mban përgjegjësi, sepse sot qeveria diskuton po të njëjtat gjëra: luftën ndaj korrupsionit; Shqipëria sot vazhdon të diskutojë për zgjedhjet dhe për standardet e tyre që nuk plotësohen, sa herë që kjo mazhorancë është në qeverisje; Shqipëria sot diskuton për reformën në drejtësi, e cila është miratuar me konsensus nga ky parlament, por ligji në fund të ditës është më i fortë për të dobëtin dhe më i butë për të fortin. Unë dua t'i përsëris të gjithë kolegët që sot kanë mbështetur një rast specifik të një nëne, e cila ndodhet pas hekurave, megjithëse është në ditët e para pas lindjes së fëmijës së saj! Për sa kohë Shqipëria zhvillon bisedimet për anëtarësimin, opsionet e saj të negocimit janë të kufizuara. Për këtë arsye, unë kam përdorur informacionin që ka pasur parlamenti gjerman. Dua të falënderoj

CDU-në, që ka vendosur ekspertin më të mirë në dispozicion, zotin Falenski, për të dhënë ekspertizën e tij për këtë ligj, pikërisht mbi eksperiencën dhe avantazhin që ka parlamenti gjerman, që politikën e jashtme e ka domain të parlamentit! Njëkohësisht, falënderoj edhe ish-kryenegociatorin e Malit të Zi, zotin Pejoviç, i cili ka dhënë kontributin e tij në këtë ligj! Ne kemi arritur të ndërtojmë një model, ku fokusi do të jetë te Kuvendi dhe jo te qeveria. Pra, parlamenti dhe deputetët do të kenë të drejtë që, përpara çdo raundi të bisedimeve për anëtarësimin, të marrin nga qeveria informacione gjithëpërfshirëse, konfidenciale dhe të standardizuara, për pozicionet negociuese, për periudha të mundshme kalimtare dhe njëkohësisht për përafrimin me acquis-në. Këto duhet të jenë me shkrim dhe duhet të përmbushin disa kriteret teknike, për të krijuar transparencën e nevojshme për deputetët e këtij parlamenti, për anëtarët e Komisionit të Integritetit, por edhe për qytetarët, për çdo gjë që përdodh me procesin e negociatave. Askush nuk ka pronësi në këtë proces, as qeveria, që sot është dhe nesër ikën. Ne duhet t'ia japim këtë proces parlamentit, duhet t'ua japim qytetarëve. Ky është një proces që duhet t'ia japim politikës, për arsyen e thjeshtë, që këto reforma duhet të qëndrojnë patjetër në kohë. Reformat gjysmake, të bëra vetëm nga një palë e politikës, dështojnë, siç kanë dështuar pjesa më e madhe e reformave që ka bërë kjo qeveri në mënyrë të njëanshme. E përsëris, unë nuk mendoj se qeveria do të ndryshojë me këtë ligj, por ky është një instrument më shumë që ka në dorë ky parlament për të kërkuar llogari.

Besoj se parlamenti mund ta ushtrojë më mirë të drejtën e tij për kontrollin e procesit të anëtarësimit dhe, nëse është e nevojshme, e nxit atë të veprojë më shpejt në përmbushje të detyrimeve. Në këtë parlament kemi diskutuar gjatë për të drejtën për komisione hetimore dhe për të drejtën që ka opozita për të ngritur komisione hetimore. E dini se cila ishte arritja e vetme në progresraport, që i njihet parlamentit të Shqipërisë në detyrat e tij? Ngritja e një komisioni hetimor për inceneratorët, i cili i dha të drejtë opozitës të ushtrojë funksionin e saj mbikëqyrës dhe kontrollues. Po ashtu, janë kërkuar të paktën 3 komisione të tjera hetimore nga opozita, por nuk janë lejuar, megjithëse ligji e lejon. Gjykoj se këto vendime thjesht e zbehin rolin e parlamentit, e nxjerrin funksionin ligjvënës të deputetëve jashtë kontekstit dhe njëkohësisht i japin më pak mundësi opozitës për t'u përfshirë në luftën ndaj korrupsionit, kriteri kryesor që ne duhet të zbatojmë. Ne kemi shpenzuar mjaftueshëm energji, mjaftueshëm kohë, mjaftueshëm nerva dhe durim të qytetarëve shqiptarë në 8 vjetët e fundit, për një datë që nuk vinte kurrë vetëm si rezultat i mungesës së vullnetit politik. Siç thuhet edhe në progresraport, vullneti politik i qeverisë, megjithëse me fjalë ekziston kudo, duhet të tregohet me vepra. Besoj se ky ligj është një nga aktet që tregojnë se opozita e ka të gjithë mundësinë dhe potencialin, por duhet të ketë edhe të gjithë hapësirën për t'u përfshirë, pasi opozita nuk është në parlament si numër, por është shprehje e vullnetit të qytetarëve, e vullnetit të zgjedhësve për ta bërë procesin e integritetit një instrument ndryshimi. Unë i kam bërë herë pas here thirrje qeverisë që ta përdorë këtë proces zgjerimi edhe si një brain gain, të zgjerojmë grupet e anëtarësimit dhe të shtojmë sa më shumë të rinj, të cilët sot, fatkeqësisht, po largohen masivisht, por këto thirrje kanë shkuar në vesh të shurdhër. Gjithashtu, kam bërë thirrje të hapeshin patjetër grupet e negociatave për çdo kapitull, të kishte gjithëpërfshirje jo vetëm në nivel politik, siç po ndodh sot, por edhe në nivel teknik, me ekspertë që administrata publike i ka pasur në vite, gjatë qeverisjes së Partisë Demokratike, por edhe më parë, të cilët kanë dhënë kontribut dhe shpresoj të kemi ende mundësi ta zgjerojmë përfshirjen e tyre në procesin e negociatave dhe ky ligj të jetë një hap i parë për të rritur kapacitetet institucionale, edhe të administratës publike, që, fatkeqësisht, sot nuk është në nivelin e duhur. Të gjithë e dinë se Shqipëria, ndryshe nga vendet e rajonit, është përballur më shumë me probleme dhe pengesa të brendshme në këtë proces, sesa me pengesa të jashtme. Në këtë proces pengesat e jashtme kanë dalë vetëm në 2 vjetët e fundit, nuk kanë qenë asnjëherë për faj të opozitës dhe Partisë Demokratike. Në asnjë progresraport dhe në asnjë raport të Komisionit Europian në 10 vjetët e fundit nuk njihet opozita si problem. Në të gjitha progresraportet paraardhëse, nga viti 2013 e në vijim, fjala

“opozitë” lexohej të paktën 10 herë dhe besoj se për këto arsye, sot gjërat janë ndryshe. Ne mund të kemi ndryshime për mënyrën se si i shikojmë gjërat, si duam të zbatohen ligjet apo për hapësirën që duhet të ketë ky proces dhe diskutimi i tij, por ndryshe nga gjithë vendet e tjera të rajonit, Shqipëria ka avantazh mbështetjen më të madhe të qytetarëve në këtë proces. Dhe, që të mos e bëjmë këtë proces të pakuptimtë për njerëzit, por ta bëjmë më praktik dhe më gjithëpërfshirës, besoj se të gjitha këto duhet të diskutohen në parlament. Dua t’i falënderoj ekspertët që kanë punuar për këtë projektligj, i cili besoj se të gjithëve na jep një motiv për ta ndryshuar fokusin e diskutimit! Ne duhet të fillojmë të diskutojmë për çështje përmbajtësore dhe për luftën kundër korrupsionit, jo si një element abstrakt. Dje të gjithë u njohëm me lajmet e fundit, që kryetari i Bashkisë së Bulqizës, bashkë me një grup të madh zyrtarësh, sot ndodhen pas hekurave. Opozita i ka denoncuar prej kohësh dhe nuk kemi pse të presim pa fund për t’u korigjuar, por drejtësia duhet të marrë një vendim, sepse jo çdo gjë që thotë opozita është e keqe në këtë vend. Besoj se nuk i përket opozitës të bëjë dorën e shtrirë, por i përket qeverisë. Le t’i marrim parasysh këto ndryshime si një mënyrë ndryshe për të funksionuar ky proces, t’i marrim parasysh si një mënyrë ndryshe për opozitën për të marrë më shumë informacion, për ta mbikëqyrur këtë proces dhe njëkohësisht të ketë vendimmarrje në diskutimet e procesit të integritit, që të gjejmë një mënyrë për të tërhequr të rinjtë e të rejtat nga vendime për t’u larguar masivisht, siç po ndodh vitet e fundit.

Unë shpresoj që ky ligj të mbështetet nga pjesa më e madhe e deputetëve të këtij parlamenti, të cilët, pa dyshim, ndryshe nga çdo parlament tjetër i rajonit, kanë pikëpamje më europiane dhe dëshirë më të madhe që të ngrenë mekanizma apo instrumente që t’i japin më shumë fuqi parlamentit. Në 8 vjetët e fundit kemi shumë shembuj, ku megjithëse mazhoranca ka shtrirë dorën për përfshirjen e opozitës, kjo nuk ka ndodhur realisht. Unë shpresoj që kjo të ndodhë me këtë ligj, sepse, përpos të gjitha problemeve tona të ndryshme, në çështje të brendshme nuk kemi qenë asnjëherë pengesë, siç kanë qenë mazhoranca e sotme në opozitë, për procesin e integritit. Unë shpresoj që kjo të jetë edhe një thirrje për qeverinë shqiptare, për t’u tërhequr edhe nga iniciativa që janë në shkelje të Marrëveshjes së Asocim-Stabilizimit, si: porti i Durrësit, aeroporti i Vlorës dhe shumë marrëveshje të tjera, të cilat duhet të jenë patjetër me garë, sepse këtë e kërkon edhe zbatimi i kësaj marrëveshjeje. Gjithashtu, duhet të tërhiqet edhe nga diskutimet që janë qartësisht një vijë e kuqe për Komisionin Europian, si: ligji i amnitisë fiskale, pasaportat e arta dhe iniciativat që nuk ka pse të diskutohen nga parlamenti i Shqipërisë i vitit 2023. Nëse kemi vullnet politik për procesin e integritit, duhet ta tregojmë me cilësinë e ligjeve që sjellim këtu, me fokusin që kanë ligjet, por edhe me ligjet që duhet të vijnë patjetër në interes të shumicës dhe jo të pakicës, siç janë iniciativat që përmenda. Unë shpresoj në mbështetjen e kolegëve për ndryshimin e modelit se si funksionon sot marrëdhënia e parlamentit me mazhorancën dhe qeverinë në procesin e integritit. Shpreh konsideratën më të lartë për të gjithë ekspertët e administratës publike, që kanë dije, njohuri dhe memorie institucionale për këtë proces, por, fatkeqësisht, ata janë lënë jashtë tij, edhe pse janë një potencial i jashtëzakonshëm për t’u përfshirë, dhe shpresoj në mbështetjen e kolegëve për këto ndryshime të vogla të ligjit të integritit, duke e ditur që nuk e ndryshojnë mendësinë e qeverisë, por tregojnë filozofinë e Partisë Demokratike dhe filozofinë e së djathtës, pa asnjë kompromis, për procesin e integritit që është për qytetarët dhe jo për qeveritarët. Faleminderit!